Гергана Върбанова: Арбитражът е отворен към новите технологии

Арбитражният съд при БСК се гордее със своите арбитри! Днес представяме Гергана Върбанова.

Адвокат Гергана Върбанова е доктор по гражданско и семейно право. Представител е по индустриална собственост пред Патентното ведомство на Република България. Арбитър към Арбитражен съд при Българската стопанска камара. Притежава богат опит в областта на правото на информационните технологии, както и в областта на търговското и дружественото право. Участвала е като експерт в работни групи към Народното събрание на РБ.

Автор е на монографията „Правен режим на електронните документи", както и на множество публикации в специализирани научни издания в областта на правото на информационните технологии и приложението на електронните документи в гражданския и търговски оборот.

Гергана Върбанова е хоноруван асистент в Икономически университет – Варна и в УНСС – София. Редовен преподавател в Центъра за обучение на адвокати "Кръстю Цончев". Член е на различни професионални организации като Digital law association, ArbitralWomen, Съвета на Варненската адвокатска колегия, както и е част от редакционния екип на The Journal of digital technologies and law.

Представете се накратко:

Винаги ми е било трудно да представям себе си. Възприемам се като адвокат по професия, арбитър по призвание, а в душата си съм търсещ човек, който възприема науката като своето „бягство от ежедневието". Областта на научния ми интерес и, бих казала, моята тясна експертиза са свързани най-общо с всичко онова, което се случва в електронна среда – електронни документи и електронни доказателства, блокчейн технология, електронна търговия и т.н. Може би най-голямата ми страст са електронните документи и електронните доказателства, които са и обект на научните ми изследвания. Член съм на ArbitralWomen – организация, свързваща жените-арбитри по цял свят, които обменят опит и идеи за развитие на арбитражното производство. Част съм от редакционния екип на The Journal of digital technologies and law, в два последователни мандата съм била член на адвокатски съвет при Адвокатска колегия – Варна, редовен лектор съм към Център за обучение на адвокати „Кръстю Цончев", а от скоро се присъединих и към лекторския екип на Фондация „Право и интернет".

От колко време сте арбитър?

През 2022 г., по покана на проф. д-р Таня Йосифова, бях приета за арбитър към Арбитражен съд при БСК, и признавам, за мен това беше един от онези професионални върхове, които ми донесоха едно особено удовлетворение, че работата ми като експерт в областта на правото на информационните технологии е оценена и мога да допринеса със знанията си за един качествен арбитражен процес. Огромното предимство на арбитражното производство е, че страната може да посочи арбитър, който притежава експертни знания в определена област, а това е гаранция за един по-справедлив процес.

С какво Ви привлече арбитражната дейност?

От 2004 г. работя като адвокат, съответно - имам пряко наблюдение как функционира съдебната система. Когато говорим за нея, винаги имаме предвид, че тя е твърде консервативна, не е готова да приеме процесите на дигитализация, поради което често съдебният процес е по-бавен, по-скъп, а понякога и не дотам справедлив за страните.

От друга страна, арбитражното производство е изключително отворено към новите технологии. Това е така, защото в него имаме по-голяма свобода при преценката какви технологични решения да използваме, не сме ограничени в процесуалните способи за събиране на доказателства, така както са колегите съдии. Така например, напълно мислимо и допустимо е в арбитражно

производство да изслушаме страните, свидетелите и експертите посредством видеоконферентна връзка, без онази тромава съдебна процедура, в която изискваме някой от участниците задължително да се намира в специално оборудвана за това зала (съдебна). Няма пречка, чрез прилагане на средствата на електронната идентификация, страната, вещото лице или свидетелят да вземат участие в арбитражното производство чрез видеоконферентна връзка, но от своя офис или от удобно друго за тях място. Това пести от най-важния ресурс за бизнеса – времето.

Друго огромно предимство на арбитражното производство е, че страните могат да изберат арбитър с определена експертиза в дадена област, т.е. те имат абсолютната увереност, че арбитърът, който решава техния спор, познава материята, свързана с естеството на спора, а когато говорим за право на информационните технологии, с тъга мога да кажа, че юристите, които се развиваме в тази област, сме твърде малко.

Възможността да развием изцяло електронно арбитражно производство е нещото, което ме привлече и за което работим в АС при БСК.

Кои са най-често срещаните трудности в едно арбитражно производство?

Не бих казала, че срещам трудности в арбитражното производство. Напротив, виждам как то преодолява трудностите, пред които е изправена консервативната съдебна система. Работата на арбитъра е много деликатна, бих казала, че е предизвикателство, защото трябва да се намери онзи баланс, при който арбитражното производство да се развие сравнително бързо, но при спазване на процесуалните права на страните и осигуряването им на възможност да изложат тезите си и да предоставят необходимите за това доказателства. Така например, в съдебния процес е немислимо страната да се ползва от експерт, който да я подпомага при изслушването на заключението на назначеното от съда вещото лице (включително, да му зададе въпроси и да представи експертна контратеза, която може да послужи за отправна точка и събиране на допълнителни доказателства). Нито съдът, нито страните разполагат с онези експертни знания, които да преценят обективно и безпристрастно ли е даденото от вещото лице заключение. В арбитражното производство това е допустимо и се използва като възможност. Това, от една страна, повишава качеството на представените пред арбитражния съд заключения, а от друга - гарантира, че съществени за спора обстоятелства ще бъдат детайлно изследвани и анализирани от решаващия арбитражен състав.

Кога решението на един спор носи удовлетворение за страните и за Вас като арбитър?

Мисля, че най-голямо удовлетворение носи възприемането на арбитражното решение като справедливо и от двете страни по спора. Въпросът е страните да получат обективен, бърз и справедлив процес, без да са ограничени от процесуални преклузии (като в съдебното производство), които да станат пречка за представяне на доказателства на един по-късен етап в процеса и, оттам - определени факти да останат недоказани.

Какъв съвет бихте дали на компаниите, които имат неуредени търговски спорове?

Краткият отговор е да изберат арбитражното производство. Разбира се, за този кратък отговор стои увереността ми, че арбитражното производство гарантира обективност, безпристрастност, компетентност, бързина при решаване на правния спор и стабилитет на постановените арбитражни решения. Арбитражното производство може да спести време, защото е напълно мислимо да се развие изцяло в електронна среда – от подаване на исковата молба, с която се сезира Арбитражният съд, до постановяването на самото арбитражно решение. Въпреки че Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар е приет през 2014 г., а се прилага от 2016 г., от анализа на съдебната практика се установява, че има едно огромно неразбиране на новите понятия, които той дефинира. Регламентът дава дефиниции на понятия като електронен документ, електронна идентификация и др., но нещо много важно – регламентът фингира, че квалифицираният електронен подпис има силата на саморъчен. От друга страна, Законът за електронния документ и електронните

удостоверителни услуги приема, че електронен е всеки документ, който съдържа словесно изявление. Бих казала, че за нас, арбитрите от АС при БСК, казусите, които съдържат електронни документи, или търговските отношения, които са се развили в електронна среда, са изключително интересни, точно защото познаваме в детайли националното и международното право в областта на правото на информационните технологии, а това е още една парична компаниите да изберат арбитражното производство пред съдебните такива.

Gergana Varbanova: Arbitration Is Open to New Technologies

The BIA Arbitration Court takes pride in its arbitrators. Today, we introduce Gergana Varbanova.

Gergana Varbanova is a lawyer and holds a PhD in Civil and Family Law. She is a registered industrial property representative before the Patent Office of the Republic of Bulgaria and an arbitrator at the BIA Arbitration Court. She has extensive experience in information technology law, as well as in commercial and corporate law. She has also participated as an expert in working groups of the National Assembly of the Republic of Bulgaria.

She is the author of the monograph "Legal Framework of Electronic Documents", as well as numerous publications in specialized legal journals addressing information technology law and the use of electronic documents in civil and commercial transactions.

Gergana Varbanova is a part-time lecturer at the University of Economics – Varna and the *University of National and World Economy (UNWE) – Sofia. She is also a regular lecturer at the Krastyu Tsonchev Centre for Attorney Training. She is a member of several professional organizations, including Digital Law Association* and *ArbitralWomen. She is also a member of the Council of the Varna Bar Association* and a member of the editorial team of* *The Journal of Digital Technologies and Law.*

Could you briefly introduce yourself?

I have always found it difficult to introduce myself. I see myself as a lawyer by profession and an arbitrator by vocation, while at heart I am someone who is constantly curious and searching, and who sees academic research as an "escape from everyday life".

My academic interests and, I would say, my particular area of expertise are broadly connected with everything that takes place in the digital environment – electronic documents and electronic evidence, blockchain technology, e-commerce and more.

Perhaps my greatest passion is electronic documents and electronic evidence, which are also the focus of my academic research.

I am a member of ArbitralWomen, an organization that brings together women arbitrators from around the world to exchange experience and ideas on the development of arbitration. I am also part of the editorial team of *The Journal of Digital Technologies and Law*. I have served two consecutive terms as a member of the Bar Council of the Varna Bar Association, I am a regular lecturer at the Krastyu Tsonchev Centre for Attorney Training, and I have recently joined the team of lecturers at the Law and Internet Foundation.

How long have you been an arbitrator?

In 2022, at the invitation of Prof. Dr. Tanya Yosifova, I was appointed as an arbitrator at the BIA Arbitration Court. I must admit that this was one of those professional milestones that brought me a particular sense of fulfilment – the recognition that my work as an expert in information technology law was valued and that I could contribute my knowledge to high-quality arbitration proceedings.

One of the great advantages of arbitration is that a party can nominate an arbitrator with specialist knowledge in a particular field. This provides an important safeguard for a fairer and more informed resolution of the dispute.

What attracted you to arbitration?

I have been practicing law since 2004, so I have had a close view of how the judicial system operates. When we talk about the courts, we must acknowledge that the system is highly conservative and has not always been ready to embrace digitalization. As a result, court proceedings can often be slower and more costly, and sometimes less satisfactory for the parties.

Arbitration, on the other hand, is exceptionally open to new technologies. This is because it offers greater freedom in determining which technological solutions can be used, and arbitrators are not subject to the same procedural constraints on the collection of evidence as judges.

For example, it is entirely feasible and permissible in arbitration proceedings to hear the parties, witnesses and experts by videoconference, without the cumbersome court procedures that may require a participant to be physically present in a specially equipped courtroom.

With the use of electronic identification, there is no obstacle to a party, expert or witness participating in arbitration proceedings by videoconference from their office or another convenient location. This saves one of the most valuable resources for businesses – time.

Another major advantage of arbitration is that the parties can select an arbitrator with specific expertise in the relevant field. They can therefore have confidence that the person deciding their dispute understands the subject matter involved. When it comes to information technology law, I must say that there are still relatively few lawyers in Bulgaria who specialize in this area.

The possibility of conducting arbitration proceedings entirely electronically is one of the things that attracted me to arbitration, and it is something we are working towards at the BIA Arbitration Court.

What are the most common challenges in arbitration proceedings?

I would not say that I encounter particular difficulties in arbitration proceedings. On the contrary, I see arbitration as a way of overcoming some of the challenges faced by a more conservative judicial system.

The role of an arbitrator is highly delicate. I would describe it as a challenge because it requires finding the right balance: proceedings should move forward relatively quickly while fully respecting the parties' procedural rights and ensuring that they have a genuine opportunity to present their positions and submit the necessary evidence.

For example, in court proceedings, it is generally not contemplated that a party may rely on its own expert to assist it when examining the report of a court-appointed expert, including by asking questions or presenting an expert counter-opinion that could serve as a basis for further evidence to be gathered.

Neither the court nor the parties necessarily possess the specialist knowledge required to assess objectively and impartially whether an expert report is sound. In arbitration proceedings, this is permissible and can be used as an additional procedural opportunity.

This can improve the quality of the expert evidence submitted to the arbitral tribunal and, at the same time, ensure that material issues relevant to the dispute are examined and analyzed in sufficient detail by the tribunal.

When does the resolution of a dispute bring satisfaction to the parties and to you as an arbitrator?

I believe the greatest satisfaction comes when both parties regard the arbitral award as fair.

The key is for the parties to receive an objective, efficient and fair process, without procedural time limits and preclusion rules of the kind that may prevent evidence from being submitted at a later stage and consequently leave certain facts unproven.

What advice would you give to companies facing unresolved commercial disputes?

The short answer is: choose arbitration.

Behind this simple recommendation is my firm belief that arbitration provides objectivity, impartiality, expertise, efficiency in resolving disputes and stability of arbitral awards.

Arbitration can save considerable time because proceedings can, in principle, be conducted entirely in a digital environment – from the filing of the statement of claim initiating the proceedings before the arbitral institution through to the issuance of the final award.

Although Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market was adopted in 2014 and has applied since 2016, an analysis of judicial practice shows that there is still considerable misunderstanding of some of the new concepts introduced by the Regulation.

The Regulation provides definitions of concepts such as electronic documents and electronic identification. Importantly, it establishes that a qualified electronic signature has the equivalent legal effect of a handwritten signature.

At the same time, Bulgaria's Electronic Document and Electronic Certification Services Act defines an electronic document broadly as any document containing a statement in words.

For us, as arbitrators at the BIA Arbitration Court, cases involving electronic documents or commercial relationships conducted in a digital environment are particularly interesting. We have detailed knowledge of both national and international information technology law, and this is yet another reason why companies should consider arbitration as an alternative to court proceedings.